

Cum ne protejăm de dezinformare: blocarea site-urilor de falsuri sau consumul critic de informații?

În perioada pandemiei de COVID-19, dar și după invazia armatei ruse în Ucraina, autoritățile moldovenești au blocat mai multe site-uri care distribuiau falsuri și teorii ale conspirației despre pandemie, despre măsurile de protecție împotriva acestei infecții, dar și dezinformări despre războiul din țara vecină. Experții susțin că blocarea site-urilor care răspândesc falsuri intenționate trebuie să aibă loc în paralel cu educarea populației în spiritul analizei critice, pentru ca oamenii să poată verifica și analiza informația pe care o consumă.

Din februarie 2020, când a început pandemia de COVID-19, Serviciul de Informații și Securitate (SIS) al Republicii Moldova a dispus blocarea a zeci de site-uri pe motiv că ar răspândi informații false despre pandemie, dezinformări care ar provoca panică și tensiune în societate. Unele din aceste site-uri erau create intenționat de persoane anonime pentru a acumula cât mai multe vizualizări, altele erau cu profil religios (Aparatorul.md). Acțiunile SIS au avut loc în condițiile stării de urgență și au fost autorizate de Comisia pentru Situații Excepționale.

Dezinformare și incitare la război

Odată cu invazia armatei ruse în Ucraina în februarie 2022, la cererea SIS au fost blocate și alte câteva site-uri care transmiteau informații false și de incitare la ură și război (Vkurs.md, Sputnik.md, Gagauznews.md, Ehomd.info, Flux.md, Rosca.md). Blocarea acestor platforme l-a indignat pe deputatul Blocului Electoral al Comuniștilor și Socialiștilor (BECS) Bogdat Țirdea, care a declarat într-un briefing de presă că unele din aceste site-uri „sunt cu tradiții de 10, 20 de ani. Flux.md, una dintre revistele care a stat la baza democratizării acestei țări, versiunea electronică a acestei reviste a fost blocată pe motiv de instigare la ură și război”. Reamintim că B. Țirdea, dar și alți deputați BECS

Experți: Blocarea site-urilor de falsuri trebuie suplimentată cu activități de educație și fact-checking

La rândul său, Viorica Zaharia, președinta Consiliului de Presă și expertă în domeniul combaterii dezinformării, a precizat că site-urile blocate de SIS transmiseau adesea dezinformări și manipulari, inclusiv falsuri despre războiul Rusiei împotriva Ucrainei. „Textele publicate de aceste portaluri apăreau frecvent în lista de dezmințiri ale portalului

EuvsDisinfo.eu – o resursă a Serviciului European de Acțiune Externă, specializat pe verificarea informației și combaterea falsurilor. Mass-media trebuie să prezinte informații obiective, însă aceste platforme urmăresc alte scopuri. Suspendarea multora din aceste site-uri reprezintă o măsură de protecție a populației Republicii Moldova împotriva dezinformării”, a comentat experta.

Expertul **Alexandru Damian** de la Centrul Român de Politici Europene, unul din autorii studiului „Intoxicare și propagandă în gestionarea crizei CO-

VID-19 în Republica Moldova”, subliniază că acțiunile autorităților de a proteja spațiul informațional trebuie să aibă loc în paralel cu dezvoltarea gândirii critice a cetățenilor. „E foarte greu pentru autoritățile oricărui stat să țină pasul cu viteza cu care se propagă știrile false și dezinformările. Sigur, este nevoie de măsuri de limitare a fenomenului (inclusiv prin blocarea surselor de dezinformare), dar fără măsuri complementare de educație și de verificare a faptelor sau fact-checking, lucrurile nu se vor îmbunătăți simțitor. E nevoie de cursuri în școli, derularea de campanii interactive împreună cu societatea civilă și mediul academic, în special în zonele vulnerabile, alte măsuri pe termen lung. Sigur, o să discutăm și în anul 2040 de ce unii oameni cred în unele enormități, dar să sperăm că o să fim totuși mai rezistenți și vom putea identifica și contracara mai ușor conspirațiile și falsurile”, spune A. Damian.

Site-uri vizate în dezmințirile verificatorilor de fapte

Majoritatea site-urilor blocate de SIS în perioada pandemiei, dar și după începutul războiului Rusiei împotriva Ucrainei au fost vizate frecvent în dezmințirile publicate de jurnaliștii din țară și de peste hotare care se ocupă de verificarea faptelor. Astfel, Sputnik.md a fost frecvent menționat de portalul Euvsdisinfo.eu în legătură cu narațiunile propagandei pro-Kremlin. Flux.md este deseori citat ca promotor al teoriilor conspirațiilor despre COVID-19 și vaccinare. Alte site-uri blocate de SIS au distribuit anterior și dezinformări că în Moldova ar exista „laboratoare secrete care produc boli periculoase”, sau că „Moldova a avut doar de pierdut de la semnarea Acordului de Asociere cu UE”, falsuri dezmințite de portalul Stopfals.md.

Gândirea critică se dezvoltă prin comunicare bazată pe argumente

Ce cred primarii despre gândirea critică a consătenilor? Bineînțeles că vor să conducă o comunitate de oameni activi care pot analiza informația înainte de a lua decizii. Răspunzând la întrebarea noastră, câțiva primari și primare din țară au spus că gândirea critică se dezvoltă în timp, iar într-o comunitate mică unde falsurile „circulă” mai repede, este nevoie de comunicare eficientă dintre săteni și autoritățile locale.

Alexandra Piscunov, primara satului Vadul lui Isac, rl Cahul:

— Analiza informației se face prin comunicarea pe diferite subiecte, în diferite

împrejurări, prin diferite mijloace și cu oameni din diverse domenii. Sunt convinsă că acesta este cel mai bun și mai convingător instrument de influență în formarea unei gândiri critice. Da, în procesul de analiză a informației se pot isca polemici și dezbateri, însă ele trebuie argumentate și să respecte regulile de comunicare civilizată.

Cel mai important este ca lumea să înțeleagă că-și poate alege de sine stătător sursele și mijloacele de informare, dar ele trebuie să fie diverse, pentru a-și crea propria viziune asupra fenomenelor și evenimentelor.

Constantin Cojocari, primarul municipiului Edineț:

— Dezinformarea este o problemă în regiunea noastră, mai ales că aici conviețuiesc vreo cinci etnii și nici una nu este majoritară,

iar unii încearcă să speculeze pe problemele etnice. Cetățeanul e confuz, fiindcă îl „tulbură” și unii politicienii cu informație eronată.

Cred că instituțiile mass-media ar trebui să organizeze campanii simple de explicare, poate niște pliante să înțeleagă oamenii mai bine ce înseamnă dezinformarea și cum să filtrăm informația. Este nevoie și de informație interactivă, clipuri educative, ca oamenii să vadă care este realitatea și care este informația eronată. Și la nivelul autorităților locale, dar și la nivelul mass-media lucrurile trebuie explicate într-un limbaj simplu, ca omul să înțeleagă mai bine și să poată lua deciziile conștient.

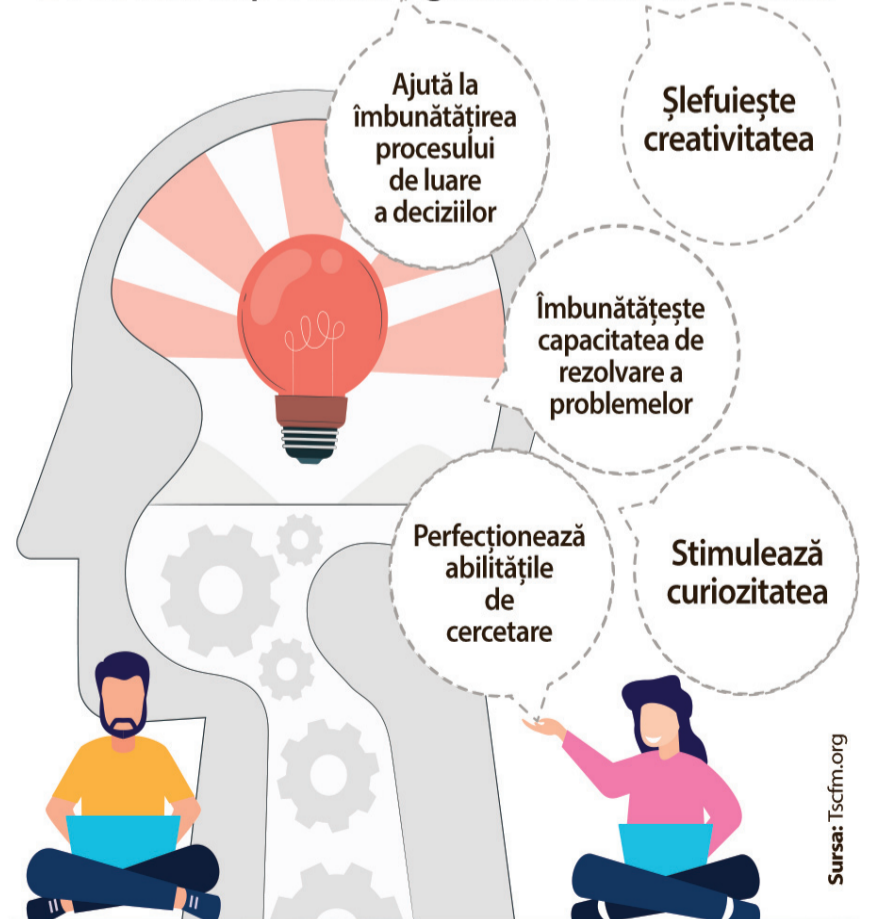
Lidia Jubea, primara satului Tănătari din rl Căușeni:

—În primul rând urmează să elaborăm politici de promovare și dezvoltare a spiritului de entitate și unitate națională. Vrem

noi sau nu, depindem de nivelul de civilizație din care facem parte. Dacă s-ar crea asemenea condiții, individual ori colectiv, ar fi posibil să ne apărăm mai bine de dezinformare. Categoriile de persoane supuse cel mai des dezinformării sunt cei care nu au acces la Internet și care se documentează dintr-o singură sursă. Într-o comunitate ca a noastră e vorba de persoanele în etate și cei din familiile social-vulnerabile. Astfel, trebuie să muncim mai mult cu ei pentru a le dezvolta capacitatea de a se informa din surse obiective și a nu deveni victime ale dezinformării.

De ce este importantă o gândire critică dezvoltată?

Sursa: Tscfm.org